УДК 821.162.1
https://doi.org/10.17721/psk.2026.42.177-203

Андрій Піскун
ORCID 0009-0003-1264-1913

УКРАЇНОЗНАВЧИЙ ВИМІР КОМПАРАТИВІСТИКИ У ПРАЦЯХ АНТІНА СЕРЕДНИЦЬКОГО

Анотація. *Стаття присвячена аналізу спектра польсько-українських компаративних зв'язків та їх висвітлення у дослідницькій рецепції відомого польського вченого XX ст. Антіна Середницького.*

У розвідці простежено головні етапи історичного становлення польських порівняльних історичних студій, перший з яких припадає ще на добу Відродження, коли суттєво розширюються культурні обміни між Польщею та багатьма країнами Західної Європи. Процеси згаданого літературного обміну значно пожвавлюються в усі наступні літературні епохи. Теоретична дефініція «порівняльна література» з'являється у польській філологічній науці на початку XIX ст.

Особливо бурхливо польська компаративістика починає розвиватися починаючи з другої половини XIX ст. й по сьогодні.

Важливою часткою польських компаративних зацікавлень були і залишаються польсько-українські літературні зв'язки та взаємовпливи, які мають давню історію, простежувану А. Середницьким ще з XV ст.

Коло сучасних порівняльних студій польських літературознавців, за свідченням А. Середницького, охоплює тематичні ракурси, пов'язані із: загальними питаннями польсько-українських культурних відносин, різними історичними етапами їх літературного розвитку (від давньої літератури й до наших днів), проблематикою польсько-українського програнич чя (кресів) у їхньому літературному розрізі, питаннями імагології, фольклористики, дослідженням обопільних зв'язків, відображених у творчості окремих польських та українських письменників (Г. Сковороди, Т. Шевченка, І. Франка, Олени Пчілки, Лесі Українки, Б. Лепкого, В. Стефаника, В. Винниченка, М. Рильського, Є. Маланюка, Л. Костенко,

CC License Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)
© Піскун Андрій, 2026

А. Міцевича, Ю. Словацького, Ц. Норвіда, М. Конопніцької, Я. Каспровича, В. Оркана, Ю. Лободовського, А. Стасюка та ін.

Поглибленню творчих взаємозв'яків між обома літературами, на думку А. Середницького, сприяло також суттєве розширення у XX ст. кола друкованих польських видань, зорієнтованих на культурний діалог, а також кількості україннознавчих кафедр у багатьох університетах Польщі.

Ключові слова: *літературні взаємозв'язки, компаративістика, історія та теорія польської компаративістики, сучасні українсько-польські літературні контакти, креси, імагологія.*

Інформація про автора: *Піскун Андрій Олександрович, Аспірант відділу зарубіжної україністики Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України.*

Електронна адреса: *antylapanews@gmail.com*

Andrii Piskun

THE UKRAINIAN STUDIES DIMENSION OF COMPARATIVE LITERATURE IN THE WORKS OF ANTONI SEREDNICKI

Abstract. *This article focuses on analyzing the range of Polish-Ukrainian comparative connections and how they were addressed in the scholarly work of the noted 20th-century Polish scholar Antoni Serednicki.*

The study traces the main stages in the historical development of Polish comparative historical studies, the first of which dates back to the Renaissance, when cultural exchanges between Poland and many countries of Western Europe expanded significantly. These literary exchanges gained considerable momentum in all subsequent literary eras. The theoretical definition of "comparative literature" emerged in Polish philological scholarship at the beginning of the 19th century.

Polish comparative studies began to develop particularly rapidly starting in the second half of the 19th century and continue to this day.

An important part of Polish comparative interests has been and remains the Polish-Ukrainian literary ties and mutual influences, which have a long history, traced by A. Serednicki as far back as the 15th century.

According to A. Serednicki, the scope of contemporary comparative studies by Polish literary scholars encompasses thematic perspectives related to: general issues of Polish-Ukrainian cultural relations, various historical stages of

their literary development (from ancient literature to the present day), issues concerning the Polish-Ukrainian borderlands (Kresy) from a literary perspective, questions of imagology and folklore studies, and research into mutual connections reflected in the works of individual Polish and Ukrainian writers (H. Skovoroda, T. Shevchenko, I. Franko, Olena Pchilka, Lesya Ukrainka, B. Lepkyi, V. Stefanyk, V. Vynnychenko, M. Rylskyi, Ye. Malanyuk, L. Kostenko, A. Mickiewicz, J. Słowacki, C. Norwid, M. Konopnicka, J. Kasprowicz, W. Orkan, J. Łobodowski, A. Stasiuk, and others.

According to A. Serednicki, the deepening of creative ties between the two literatures was also promoted by the significant expansion in the 20th century of the range of Polish publications focused on cultural dialogue, as well as the increase in the number of departments of Ukrainian studies at many universities in Poland.

***Key words**: literary connections, comparative studies, history and theory of Polish comparative studies, contemporary Ukrainian-Polish literary contacts, the Kresy, imagology.*

***Information about author:** Andrii Piskun, PhD Student, Department of Foreign Ukrainian Studies, Taras Shevchenko Institute of Literature, National Academy of Sciences of Ukraine.*

***E-mail:** antylapanews@gmail.com*

Andrij Piskun

UKRAINOZNAWCZY WYMIAR KOMPARATYSTYKI W PRACACH ANTONIEGO SEREDNICKIEGO

***Abstrakt.** Artykuł jest poświęcony analizie spektrum polsko-ukraińskich związków porównawczych oraz ich ujęciu w dorobku naukowym znanego polskiego badacza XX wieku, Antoniego Serednickiego.*

W opracowaniu prześledzono główne etapy historycznego kształtowania się polskich studiów porównawczych, z których pierwszy przypada jeszcze na okres Renesansu, kiedy to znacznie rozszerzyła się wymiana kulturowa między Polską a wieloma krajami Europy Zachodniej. Procesy wspomnianej wymiany literackiej znacznie ożywiły się we wszystkich kolejnych epokach literackich. Teoretyczna definicja „literatury porównawczej" pojawia się w polskiej filologii na początku XIX wieku.

Szczególnie dynamiczny rozwój polskiej komparatystyki rozpoczyna się od drugiej połowy XIX wieku i trwa do dziś.

Ważną częścią polskich zainteresowań komparatywnych były i pozostają polsko-ukraińskie powiązania literackie oraz wzajemne wpływy, które mają długą historię, śledzoną przez A. Serednickiego już od XV wieku.

Zakres współczesnych studiów porównawczych polskich literaturoznawców, jak wskazuje A. Serednicki, obejmuje zagadnienia związane z: ogólnymi kwestiami stosunków kulturowych między Polską a Ukrainą, różnymi etapami historycznymi ich rozwoju literackiego (od literatury dawnej po współczesność), problematyką polsko-ukraińskiego pogranicza (Kresów) w ujęciu literackim, zagadnieniami imagologii, folklorystyki, badaniem wzajemnych powiązań odzwierciedlonych w twórczości poszczególnych pisarzy polskich i ukraińskich (H. Skoworody, T. Szewczenki, I. Franki, Ołeny Pcziłki, Łesi Ukrainki, B. Łepkiego, W. Stefanyka, W. Wynnyczenki, M. Rylskiego, J. Małaniuka, L. Kostenko, A. Mickiewicza, J. Słowackiego, C. Norwida, M. Konopnickiej, J. Kasprowicza, W. Orkana, J. Łobodowskiego, A. Stasiuka i in.

Według A. Serednickiego pogłębieniu twórczych powiązań między obiema literaturami sprzyjało również znaczne poszerzenie w XX wieku kręgu polskich wydawnictw drukowanych, zorientowanych na dialog kulturowy, a także wzrost liczby katedr ukraińskich na wielu polskich uniwersytetach.

Słowa kluczowe: *związki literackie, komparatystyka, historia i teoria polskiej komparatystyki, współczesne kontakty literackie między Ukrainą a Polską, Kresy, imagologia.*

Nota o autorze: *Andrij Piskun, doktorant w Dziale Ukrainistyki Zagranicznej Instytutu Literatury im. Tarasa Szewczenki Narodowej Akademii Nauk Ukrainy.*

E-mail: *antylapanews@gmail.com*

Постановка проблеми. У колі актуальних проблем дослідження вітчизняного літературознавства постійно перебувають питання компаративістики, її історії та теорії. В полі зору літературознавців — контакти української літератури з письменниками багатьох європейських і не лише країн, обопільні творчі взаємоз'язки, запозичення, наслідування, інтертекстуальні звертання тощо. Важливе місце у дослідженні цих творчих контактів посідає історія українсько-польських літературних взаємин, які є надзвичайно потужними і тривалими у часі, репрезентовані з обох сторін великою кількістю письменницьких імен та їхніх творів.

Їхні компаративні взаємозв'язки і з української, і з польської сторони вивчали чимало вчених-філологів, серед яких важливе місце посідає літературознавчий спадок відомого польського дослідника XX ст., невтомного ініціатора налагодження та зміцнення творчих зв'язків між двома народами А. Середницького.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Попри величезний вклад у розвиток та поглиблення компаративних взаємозв'язків між українською та польською літературами його творча діяльність усе ще залишається недостатньо дослідженою українським літературознавством. Окремі, хоча й численні згадки про його дослідницькі здобутки зустрічаємо у невеличких за обсягом статтях, розміщених у різних словниках та енциклопедіях (Мельничук, 2008; Середницький, 1999; Харчук, 2018).

У дещо більших за обсягом розвідках здебільшого оглядається його життєвий шлях (Колянчук, 2011; «Уродженець Лановеччини Антін Середницький», 2016) або ж розміщуються спогади про нього його колег, близьких та рідних (Бялокозович, 1999; Середницький, 2016; Середницький, 2016а).

З початку 20-х років XXI ст. відомим українським дослідникомполоністом Р. Радишевським, його колегами та учнями зрештою було ініційоване поглиблене літературознавче вивчення дослідницьких здобутків відомого польського філолога й, зокрема у частині його компаративних розвідок (Радишевський, 2022, 2023; Соловей, 2009; Піскун, 2026, 2024, 2026а, 2025) та ін.

Метою розвідки є аналіз спектру польсько-українських компаративних взаємин та їх висвітлення у дослідницькій рецепції А. Середницького.

Виклад основного матеріалу. Перший етап польських порівняльних літературних студій умовно можна визначити як свого роду імпліцитну компаративістику (за відсутністю на той час відповідної теормінології). Цей етап припадає на добу Відродження, коли суттєво розширюються та активізуються культурні обміни між Польщею та іншими країнами Західної Європи, зокрема Італією та Францією. Ще більшою мірою ці процеси пожвавлюються на

початку XVII ст., коли до коментаря зразків іншомовних літератур та їх порівняння з вітчизняними художніми текстами починають вдаватися укладачі численних поетик та риторик. У добу Просвітництва спроби порівняльних літературних студій польських «старожитностей» та літератури європейського класицизму мали місце у теоретичних працях І. Красицького, Ф. Голанського, Л. Боровського та ін.

Початком XIX ст. датується й поява у польських наукових осередках самого поняття «порівняльна література». Г. Маркевич, зокрема пов'язує це із запровадженням у 1825 р. у стінах Варшавського університету першого курсу порівняльної літератури, яку почав викладати Людвік Осінський, відомий на той час поет та перекладач творів західноєвропейської словесності. Розширенню теоретичних засад розбудови польської компаративістики сприяли також праці сучасників Л. Осінського — К. Бродзінського, В. Мацейовського, М. Вишневського, С. Гощинського, М. Мохнацького, Е. Дембовського та ін.

Визначною віхою початкових етапів становлення польської компаративістики слід вважати й курс лекцій зі слов'янських літератур А. Міцкевича, прочитаний ним у паризькому Колеж де франс упродовж 1840–1844 років, де, зокрема автор торкався й питань взаємовідносин польської та української літератур. Й хоча А. Міцкевич був геніальним поетом, але не професійним літературознавцем, а у його лекціях на перший план ставились не стільки власне літературні питання, скільки політична та історична проблематика слов'янських націй, він, за словами сучасних дослідників, залишається «патроном усіх польських компаративістів».

Як констатує Е. Соловей, посилаючись на думки Г. Маркевича, «серед причин, із яких досвід Міцкевича довго залишався єдиним у своєму роді і не знаходив продовжувачів, дослідник акцентує нехіть позитивістської історіографії до завчасних узагальнень, отже й до компаративістичних синтез. Ще більше важили політичні причини, з яких польські дослідники певний час не могли вільно писати про місце польської літератури серед слов'янських літера-

тур: мусили про це або мовчати, або однобічно підкреслювати західну й католицьку орієнтацію та приналежність тієї літератури» (Markiewicz, 1998, s. 504-505).

Попри свідоме або приховуване нехтування прибічниками польської позитвістської ідеології та культури уваги до співставних студій вітчизняної й інших національних літератур, з кінця XIX — початку XX ст. з'являється все більше праць, присвячених зазначеній проблематикці, як-от: «Месіанці і слов'янофіли. Шкіци з психології слов'янських народів» (1888), «Байрон і його час. Порівняльно-літературні студії» (1897) Маріана Здзіховського; «Диявол у поезії. Критично-порівняльна студія» (1894) Ігнація Матушевського; «Поляки і литовці. Мова й література» (1914), «Слов'янська міфологія» (1918) Александра Брюкнера та ін.

Ствердженню ідей польської компаративістики сприяли, починаючи з другої половини XIX ст. й окремі переклади відповідних праць учених — представників західноєвропейського літературознавства, зокрема «Історія світової літератури» (1865) Йогана Шерра та ін. У період з другої половини XIX й до 30-х років XX ст. низка видань компаративного спрямування була підготовлена й польськими вченими — «Історія світової літератури» в 4-х т. (1863-1866) Фридеріка Генріка Лавестама; багатотомна «Історія світової літератури» (1880–1893) Я. Свєнціцького, Б. Грабовського, Л. Радлінського та Е. Порембовича; «Про впливи і залежності в літературі» (1921) В. Борового; «Ренесанс. Просвітництво. Романтизм» (1923) З. Лемпіцького; «Головні течії європейської літератури. Класицизм, романтизм, післяромантична доба» (1931) М. Крідла; «Велика універсальна література» (1930–1933) за редакцією Станіслава Ляма і зі вступом А. Брюкнера; «Паралелі: порівняльні дослідження на перехресті літератури та фольклору» (1935) Ю. Кшижановського та ін.

Починаючи з першої половини XX ст. й особливо після закінчення Другої світової війни польський компаративізм починає бурхливо розвиватися, свідченням чого є й відкриття багатьох осередків літературної компаративістики в університетах та у Польській Академії наук. У 1961 р. М. Бранер у розвідці «Деякі перспективи порівняль-

них літературознавчих студій у Польщі» розглянув новітні тенденції розвитку світової компаративістики, проаналізував її провідні школи — американську та французьку, а також підкреслив важливість розвитку цієї теоретичної дисципліни з огляду на її можливості у сенсі зближень та взаємопорозумінь різних світових культур.

У 1963 р. була опублікована колективна праця «Польська література у світовій перспективі», яка містила статті Ю. Кшижановського, К. Вики, З. Лібера, М. Маркевича, Р. Поллака та ін. Ця праця не просто викликала жваве зацікавлення у колах польської літературознавчої та культурологічної науки, але й стимулювала їх до подальшої розробки компаративістських досліджень, наслідком яких стала поява праць «Література. Компаративістика. Фольклор» (1968), «Європейські зв'язки польської літератури» (1969), «Польська література та її європейські зв'язки» (1973), «Сучасна теорія літературознавчих досліджень за кордоном» (1976).

Низку питань, які торкалися перспектив розвитку компаративістичних досліджень польської літератури того часу, було порушено також й у окремих статтях відомих вчених С. Тройгута «Порівнювання літератур і порівнювання в літературознавстві» (1963), А. Дзєхцінської «Методологічні проблеми сучасної компаративістики»(1968) та Г. Маркевича «Порівняльні дослідження в польському літературознавстві» (1967; з доповненнями — 1971). Український дослідник історії польського компаративізму С. Яковенко особливо підкреслює концептологічну роль останнього із названих літературознавців. «Обидві статті Маркевича, — пише він, — можна вважати центральною позицією в теорії польської компаративістики 1960–1980-х років. У першій з них учений простежує компаративні елементи у польській теретико-літературній свідомості від паризьких лекцій Адама Міцкевича, через позитивістську контактологію, ранньо-модерністький і міжвоєнний генетизм — до типологічних тенденцій і найновіших методів порівняльно-історичних досліджень, втілених у конкретних історико-літературних працях польських науковців. Незважаючи на свій метакритичний характер, «Порівняльні дослідження в польському літературознавстві» при-

вносили, разом із природним для такого типу праць аксіологічним компонентом, і чимало пропозицій методологічного характеру.

У другій статті (обидві праці можна розглядати як певну єдність) Маркевич полемізує з низкою дослідників щодо термінології й деяких методологічних питань /…/ Маркевич робить кілька важливих висновків і висуває низку конкретних методологічних пропозицій щодо генетичного спрямування літературної компаративістики: «не джерело, а рецептор як активний чинник у генетичному зв'язку; не так функція джерела в генезі твору, як функція запозиченого й асимільованого елемента у новій художній структурі; не так ремінісценція, як свідомі алюзії; не так конкретне джерело, як літературна традиція» (Markiewicz, 1998, s. 523-524).

Г. Маркевич відкидає термінологічні означення та їхній понятійний сенс, запропонований тодішніми радянськими (російськими) літературознавцями. При цьому він критикує й певні стереотипи методологічних підходів до завдань компаративістних досліджень, усталених на той час у західноєвропейській та польській літературознавчій практиці й, натомість пропонує дві головні, на його думку, лінії історико-порявняльних розвідок:

1) Компаративні дослідження польського історико-літературного процесу, які розкривають як його риси, збіжні із закономірностями певного культурного згрупування (наприклад, польський модернізм на європейському, слов'янському тлі, на тлі центральноєвропейських літератур), так і оригінальні риси, які відкриваються через багатовекторне конфронтування з літературами, що входять до складу такого згрупування. У принципі такі праці — як «полоноцентричні» — повинні бути цариною полоністів і прагнути до порівняльного синтезу історії польської літератури.

2) Дослідження — «зрізи», які досліджують зміни й функціонування певних літературних структур (тем, ідей, жанрових та стилістичних форм, літературних течій) у рамках даної культурної групи (Markiewicz, 1998).

Серед інших повоєнних праць польських літературознавців компаративістичного спрямування слід також відзначити розвідки

Б. Бялокозовича «Польсько-східні літературні взаємини як дослідницька проблема» (1974), М. Бобровніцької «Проблематика модернізму у слов'янських літературах» (1976), Є. Зьомека «Методологічні проблеми історико-літературного синтезу» (1974), З. Лібери «Проблеми сучасної компаративістики»(1977), Е. Сарновської-Темер'юш «В колі тематологічних досліджень»(1978), Г. Янашек-Іванічкової «Шляхи розвитку сучасної літературної компаративістики» (1978), «Гносеологічні основи порівняльних досліджень сучасних слов'янських літератур» (1978), «Спроби подолання кризи в порівняльних літературознавчих дослідженнях (про компаративістські конгреси 1955-1964)» (1980).

Г. Янашек-Іванічкова, за свідченнями польських літературознавців, стала головним «мотором» порівняльних студій у Польщі в 1980-1990-ті роки. У 1980-му році була опублікована книга дослідниці «Сучасна літературна компаративістика». Ця праця, за словами С. Яковенка, залишається єдиною в Польщі монографією з літературної компаративістики, яка становить компендіум знань про дисципліну і огляд головних її здобутків. Починаючи з аналізу самого терміна і його різнотлумачень, авторка докладно зупиняється на історії новітньої західної компаративістики від XIX століття до наших днів, на розвитку порівняльного літературознавства у Центральній та Східній Європі. /…/ Дослідниця пропонує означувати літературну компаративістику у трьох основних категоріях: площини, перспективи і функції. Відтак, площиною порівняльних досліджень будуть твори якоїсь національної літератури або кількох літератур, які розглядаються в контексті інших літератур. Перспектива порівняльного літературознавчого аналізу повинна бути загальною, міжнародною, тобто такою, що враховує тенденції розвитку світової літератури. Самі порівняльні дослідження є функцією загального літературознавства в його єдності історії та теорії літератури й літературної критики.

Янашек-Іванічкова описує компаративістику як універсальну, інтегральну й міждисциплінарну науку, яка плекає далекосяжні амбіції «панграматології літератури» й «абсолютної літератури».

До сфери основних теоретичних спрямувань компаративістських досліджень авторка відносить: 1) міжнародні літературні обміни, 2) імагологію, 3) загальну історію літератури у сукупності її напрямків, течій, топосів, архетипів, жанрів, стилів і т. д.

У 1997 р. літературознавицею було організоване видання «Антології зарубіжної літературної компаративістики», яке увібрало до себе найбільш значні праці зарубіжних вчених у цій сфері.

Спробу простежити головні віхи розвитку цієї наукової галузі зробили й М. Цєсьля-Коритовська у праці «Компаративістика в Польщі» (1995) та Б. Шульце у розвідці «Компаративістські й полоністичні перспективи» (1999).

Одним із найбільш авторитетних сучасних польських дослідників у царинці компаративістики вважається Едвард Касперський. У своїй основній праці, присвяченій теоретичним питанням компаративістики «Про теорію компаративістики» (1988), яка у 2006 р. була перекладена й українською мовою у збірнику «Література. Теорія. Методологія», цю сферу літературознавчих досліджень автор визначає як галузь науки, що «не обмежується до рефлексії про порівняння, які здійснюються з дослідницькими цілями. Її головною метою є пізнавальне осягнення своєї, чужої й загальної літературної дійсності як динамічної, внутрішньо диференційованої і змінної в своєму змісті й кордонах "можливої спільноти" пов'язаної багатьма стосунками з іншими царинами письменства й культури. Оця можлива спільнота, яка постає з різниць — так само у просторі культури, де література є лише фрагментом — становить поле і дослідницьку проблему компаративістики. Інакше кажучи, літературна компаративістика досліджує участь стилістично, мовно, культурно й етнічно різних літератур через їхні зв'язки, взаємовпливи й колективні конфігурації — у формуванні світової літератури, та, з іншого боку, участь світової і регіональної літератур (таких, як, наприклад, європейська чи латиноамериканська літератури) у формуванні окремих літератур, у тому числі передусім національних літератур. Тим самим вона виходить за аксіологічний горизонт, а також поза традиції й

зразки літератури однієї мови або ж одного етносу (нації). Вона займається сконфронтуванням і обміном різноманітних — часом далеких у часі та просторі — літературних горизонтів. /…/ Потік і опанування ними цінностей (за посередництвом перекладів, переробок, адаптацій, парафраз, імітацій, наслідування і т. д.) є одним з важливих, конкретних дослідницьких сфер компаративістики» (Касперський, 2006, с. 518).

Свою теоретичну працю дослідник поділяє на кілька окремих тематичних підрозділів — 1) «Поле і проблеми» (де він розглядає загальні засади компаративістичної науки), 2) «Підрозділи компаративістики» (окремі сфери зосередження компаративістських досліджень у царині літературознавства), 3) «Про порівняльний метод» (специфіка літературознавчих компаративістських пошуків), 4) «Компаративістика та історія (еволюція співставних досліджень у західноєвропейському літературознавстві)», 5) «Емпірична наука чи метанаука?» (проблематичні, дискусійні питання розвитку компаративістики), 6) «Компаративістика і культура», 7) «Площини порівнянь» (компаративістика у контексті більш широких її функцій, які не обмежуться завданнями літературознавства), 8) «Антиредуктивний проєкт компаративістики» (пошук нових шляхів розвитку цієї літературознавчої сфери).

За оцінкою С. Яковенка, «компаративістика постає у Касперського як найбільш творча літературознавча дисципліна, сила якої полягає в поєднанні емпіричних досліджень із поглибленою теоретико-методологічною рефлексією. У методологічному аспекті порівняльне літературознавство суттєво відрізняється від "іманентних" та генетичних досліджень: якщо іманентні дослідження (ідіографічно-описові, структуральні, феноменологічні) займаються здебільшого цілісними й самототожними об'єктами, то компаративістика зіставляє відмінні й неоднорідні; своєю чергою, якщо генетичні дослідження шукають реальний контекст історичних і фактичних передумов даного явища, то компаративістика сама формує контекст явища, причому цим контекстом може бути явище в принципі з ним порівнюване, незалежно від існування

чи неіснування реальних взаємозв'язків. На думку Касперського, здобутком саме порівняльних методів було відкриття системного характеру функціонування літератури та еволюційного характеру літературних процесів. Разом з оцінними та ціннісноствочими чинниками, ці риси сприяють історико-літературному синтезуванню літературних явищ» (Яковенко, 2009, с. 539-540).

Ті або ті аспекти компаративних зіставлень польської та інших літератур порушували у своїх працях й інші дослідники — А. Новіцька-Єжова, М. Деляпер'є, Е. Ігнатович, Т. Косткєвічова, П. Роґуський та ін.

Важливою у подальшому розвитку польської компаративістики стала й розвідка Богуслава Бакули «Кілька міркувань на тему інтеґральної компаративістики» (2000, переклад українською — 2002), у якій автор проаналізував сучасні досягнення польської компаративістики та перспективи її подальшого розвитку.

Свою працю дослідник поділив на кілька підрозділів. У першому з них «Перспектива дослідника» автор порушує актуальні проблеми компаративістики та їхніх методологічних пояснень. «Очевидно, варто, — приходить до висновку літературознавець, — підтримувати традиційне розуміння компаративістики — не стільки як окремої галузі науки (оскільки важко виокремити властиві тільки їй дослідницькі методи), а й як позиції відкритості на іншість через власний культурний дискурс, зокрема на нелітературні галузі культури» (Бакула, 2002, с. 50).

У наступному розділі «Компаративістика як історія й метатеорія» Б. Бакула розмірковує над предметом дослідницьких студій компаративістики та її метанауковим теоретичним статусом. У третьому розділі «Європейська свідомість компаративіста» йдеться про ймовірні, насамперед перспективні географічні вектори компаративістських зацікавлень. У розділі «Славістика» вчений констатує, що «науковий об'єкт під назвою "славістика", такий, яким ми його знаємо з попереднього досвіду, відходить у минуле разом із ідеологією, що його витворила. З одного боку, це був російський панславізм, із другого — супранаціоналістичне відчуття прадав-

ніх зв'язків, проектоване як доповнення до національних ідеологій окремих слов'янських народів. Це не означає, що славістична проблематика втрачає привабливість. На терені слов'янських культур і літератур відбуваються події великої сторичної ваги: зміна парадигми, яка стосується деяких важливих дискурсів, передусім національного… Отож поки предмет дослідження ще дихає, немає сенсу радикально з ним прощатися. Краще трактувати його як претекст до порівняльного дослідження культур і літератур народів — сусідів Польщі, і принагідно використати всі дослідницькі можливості й вигоди, які звідси випливають» (Бакула, 2002, с. 53).

Розділ «Національна філологія й література» вчений присвячує польській проблематиці розвитку компаративістики.

Сенс поняття «інтегральність», використаного у розділі «У бік інтегральної компаративістики» вчений пояснює так: «Інтегральна — не означає відокремлена, а швидше та, що функціонує на основах диференціації і водночас зосередження, передбачаючи, крім того, методологічний плюралізм. Я б навіть сказав, що не чистота методу, а досягнутий ефект має тут більше значення. Немає можливості виробити універсальну модель компаративістики, але є, звичайно, шанс впорядкувати предмети та дослідницькі сфери окремих компаративістських заходів» (Бакула, 2002, с. 55).

У 2004 р. літературознавець започаткував видання у Польщі часопису «Porównania», присвяченого питанням літературної компаративістики та інтердисциплінарним студіям.

Серед інших дослідників компаративістських взаємин поляків з іншими європейськими літературами слід назвати також й імена А. Ляма (співставлення авангардистських та постмодерністських тенденцій), М. Домбровського (польський прозовий авангард у співставленні із західноєвропейським, постмодернізм у загальній світовій перспективі літературних співставлень),

У другій половині XX — початку XXI ст. головними тематичними пріоритетами польської компаративістики стали питання впливу античності на становлення і розвиток національної літератури, зв'язки її давньої словесності із західноєвропейськими літературами

XV–XVII ст. — італійською, іспанською, сіднословянськими й у тому числі з українською, літературні контакти епохи Просвітництва та романтизму, художні взаємовпливи епохи позитивізму та подальших етапів історичного розвитку. Як зрештою констатує Е. Соловей, «попри всі характерні для повоєнного соціалістичного табору специфічні труднощі — полякам вдалося зберегти за доби тоталітаризму більшу відкритість до Заходу; це знайшло вияв як у пізнавальній активності, ігноруванні методологічних обмежень, так і у вимушеному відступі цензури перед навалою нових перекладів, прицільно орієнтованих на все найбільш резонансне та дискусійне в західній науці. У перспективі для дальшого розвитку компаративістики це мало вирішальне значення» (Соловей, 2009, с. 517).

Серед загальних питань, досліджуваних польською компаративістикою, значна частина їх стосується, зокрема й польсько-українських літературних звязків та взаємовпливів.

Польсько-українські літературні звязки мають давню історію, початок якої, наприклад, А. Середницький простежує ще з XV ст. Практика більш або менш систематичних звернень з боку польських поетів та критиків до творчості окремих українських письменників суттєво активізується з початку 40-х років XIX ст. у працях Федора Євецького, Андрія Яновича, Антоні Марцінковського, Леонарда Совінського та ін. Водночас, у розрізі саме чітко простежуваних літературно-порівняльних студій польсько-українська компаративістика починає окреслюватись у період кінця XIX — початку XX ст. Одним із її фундаторів став відомий польський літературознавець, літературний критик та історик українського походження Юзеф Третяк, авторству якого належать численні польсько-українські порівняльні розвідки «Про вплив Міцкевича на поезію Шевченка» (1892), «Тарас Шевченко» (1911), «Петро Скарга в історії та літературі Берестейської унії» (1912), «Давня руська поезія» (1918) та ін.

Серед польських вчених кінця XIX — початку XX ст., які цікавились питаннями польсько-українських літературних взаємин, слід також згадати імена Станіслава Здзярського та Тадеуша Станіслава Грабовського.

У період XX — початку XXI ст. польсько-українську компаративістику збагатили творчі здобутки багатьох літературознавців, мовознавців, фольклористів, істориків, зокрема Маряна Якубця, Флоріана Неуважного, Едварда Касперського, Богуслава Бакули, Міколая Купльовського, Антіна Середницького, Миколи Сивіцького, Збігнєва Адама Баранського, Ришарда-Яна Лужного, Мєчислава Інгльота, Стефана Козака, Пауліни Левін, Михайла Лесіва, Болеслава Гадачека, Юліана Маслянки, Яромлава Грицковяна, Яна Мирослава Касіяна, Володимира Починайло, Ельжбети Вишневської, Гражини Паздро, Станіслава Ульяша, Ярослава Лавського, Ельжбети Дутки, Катаржини Якубовської-Кравчик, Галини Дубик та багатьох інших. Прикметною в площині відповідних компаративних зіставлень є також й діяльність багатьох польських (на теперешній час) літературознавців українського походження — Стефанії Андрусів, Миколи Зимомрі, Володимира Василенка, Людмили Сірик, Оксани Веретюк, Валентини Соболь, Ярослава Поліщука, Олександри Гнатюк, Ярослави Конєвої, Ірини Бетко, Любомира Пушака, Ігоря Набитовича, Мирослави Кавецької, Романа Мниха, Анни Горнятко-Шумилович, Андрія Савенця, Ярослава Шевчука.

У колі дослідницьких інтересів польських літературознавців перебувають різні історичні періоди та аспекти порівняльних студій:

— загальні питання польсько-українських культурних відносин: З. Баранський «50 років польсько-українських літературних зв'язків» (1973); М. Якубець «Ключові проблеми історії польсько-українських літературних зв'язків» (1983), «Українсько-польські літературні об'єднання» (1985), «Українська література» (1989); Ф. Неуважний «Про українську поезію: від Івана Котляревського до Ліни Костенко» (1993); С. Ульяш «Образи України та українців у польській літературі» (1993); Б. Бакула «Польща і Україна в діяльності «Kultury» (1997); М. Грицков'ян «Українська література в Польщі» (1994), «Про переклади і перекладачів української літератури в Польщі» (2015), «Іван Франко в оцінках польського літературознавства (2017); Е. Касперський «Рідне, чуже, універсальне. Польсько-українські паралелі» (2006); «Компаративістика та польсько-українські літературні зв'язки.

Методологічні проблеми» (2007); Я. Конєва «Українська культура у Польщі» (2013); Я. Кольбушевський «Україна в польській літературі (від XVI століття до 1918 року). Пролегомени до синтезу» (2019);

— **давня українська література у її взаємозв'язках із польською:** П. Левін «Східнослов'янська інтермедія XVI–XVIII століть» (1967), «Невідома київська поетика XVII століття» (1974), «Давньопольська література та східнослов'янські літератури: стан досліджень та постулати дослідження» (1977), «Українська драма і театр у XVII та XVIII століттях» (2008), «Польські контексти українського бароко, шкільної драми та театру» (2019);

— **література XVII ст.:** Р. Лужний «Теофан Прокопович і польська література» (1965), «Письменники з кола Києво-Могилянської академії та польська література» (1966), «Києво-Могилянська академія у відношенні до польської культури» (1984);

— **література XIX ст.:** М. Інгльот «Польсько-українські літературні об'єднання у XIX столітті у світлі радянських досліджень (1918–1966)» (1967); С. Козак «Типологія українсько-польських літературних взаємин в XIX ст.» (1967), «Українські змовники та месіаністи. Кирило-Мефодіївське братство» (1990), «Український преромантизм (Джерела, замовлення, контексти, витоки)»; С. Маковський «Варшавський романтизм — або дебют української школи поетів» (1994), «Українська школа романтики» (2005); Е. Касперський «Міфопоетика України в польській романтичній поезії (Мальчевський, Міцкевич, Словацький)» (2004);

— **література кінця XIX — початку XX ст.:** З. Баранський «Образ України в польській культурі на межі XIX та XX століть» (1974);

— **література першої половини XX ст.:** М. Інгльот «Образ селянського інтелігента в польській, російській та українській літературі першої половини XIX століття» (1991); М. Грицков'ян «Українські католицькі письменники міжвоєнного двадцятиліття: група "Логос"» (1995); О. Веретюк «Українське літературне життя у міжвоєнній Польщі (Видання. Постаті. Українсько-польські літературні контакти)» (2001); О. Гнатюк «Українсько-польські літературні зв'язки у міжвоєнний період. Мова, література, культура, історія України» (2003);

— **література другої половини XX — початку XXI ст.:** М. Грицков'ян «Українські літературні дослідження 1945–1970 років про польсько-українські літературні зв'язки» (1974); С. Ульяш «Українські мотиви в польській літературі XX століття» (1993); О. Веретюк «Візія України в сучасній польській та українській новелістиці (Л. Бучковський, А. Кусневич, В. Одоєвський, У. Самчук, І. Вільде, Р. Андріяшик)» (1998); Б. Бакула «Крило Дедала: нариси та розмови про українську поезію та культуру 1950-х–1990-х років» (1999), «Криза та прорив у перспективі польсько-українських культурних відносин у XX столітті» (2003), «Батьківщини поетів. Українські вигнанці: Василь Стус (1938-1985), Іван Світличний (1929-1992), Ігор Калинець» (2009); О. Гнатюк «Українсько-польські літературні зв'язки. Польська література 20 століття: енциклопедичний довідник» (2000);

— **питання польсько-українського пограниччя (кресів) у їхньому літературному розрізі:** Б. Гадачек «Пограниччя у польській літературі XX століття» (1993), «Антологія літератури польського пограниччя XX століття» (1995), «Пограниччя у польській літературі. Дослідження та нариси» (1999), «Історія літератури пограниччя» (2011); Я. Савіцька-Мандалян «Поетична Волинь на порубіжжі» (1999); С. Ульяш «Література пограниччя — Пограниччя літератури. Феномен східного пограниччя у польській літературі міжвоєнного періоду» (1994), «Література пограниччя — пограниччя літератури. Феномен тонких кордонів і польська література двадцятиліття» (2011); Я. Кольбушевський «Ландшафт прикордоння як текст культурної історії» (2001); Р. Лужний «Літературознавчі студії з українсько-польського пограниччя» (2018).

Відзначаючи особливу важливість і підвищений інтерес польських літературознавців до літературних питань пограниччя, автори переднього слова виданої нещодавно за науковою редакцією Р. Радишевського «Польської літературознавчої україністики» наголошували, що «вагомою гілкою на дереві польської україністики стали так звані кресознавчі студії. Варто зазначити, що вивчення літератури кресопограниччя, попри деякі дражливі політичні й ідеологічні моменти, було насамперед спрямоване на осягнен-

ня культурної і ментальної географії регіонів, малих батьківщин, місць пам'яті. Літературознавці намагалися уникнути зайвої заанґажованості, емоційності та конфронтації, які асоціювалися з поняттям креси, віддаючи перевагу категорії пограниччя як об'єкту культурної антропології, аксіологічно нейтрального й науково виправданого, далекого від будь-якої пейоративності. Породжені потужною дослідницькою традицією напрацювання в цій галузі віддзеркалюють образ України з точки зору іншості, перетворюючи його на мисленнєвий конструкт, елемент культурної міфології, письменницької візії. Україну репрезентували як пасторально-ідилічний край, таку собі слов'янську Аркадію — ідеалізовану, утопічну, жадану і водночас інфернальну. У межах досліджень кресів (Е. Касперський, Е. Дутка, Б. Гадачек, Я. Кольбушевський, С. Ульяш та ін.) науковці порушували і більш нагальні питання слов'янських відносин, міфу Слов'янщини, культурного діалогу. Сучасний погляд на цю проблему можна визначити формулою Б. Бакули: "Креси без взаємних викреслювань". Зі студій над кресами органічно випливають сучасні постколоніальні, антропологічні, постструктуралістські дослідження зі своїми науковими осередками і провідними фахівцями (А. Матусяк, М. Замбжицька, І. Борушковська, П. Олеховська)» (Радишевський, 2023, с. 194).

— **питання імагології:** М. Інгльот «Богдан Хмельницький очима польських романтиків» (1969); А. Хома-Сувала «Образ поляка в історичній повісті Романа Іваничука "Манускрипт з вулиці Руської": полемічна традиція, стереотипна кремація, латентне дисидентство» (2006); С. Козак «Польсько-український дискурс епохи романтизму» (2011); О. Веретюк «Зміни в літературному творенні образу українця та поляка на початку XXI століття (Про підрив/боротьбу з етнічними стереотипами у творах постмодерністських польських та українських письменників)» (2015) та ін.;

— **питання фольклористики:** С. Маковський «Вернигора. "Притчі та легенди"» (1995), «Образ Вернигори: від поетів "української школи" до Адама Міцкевича» (2003); Я. Конєва «За тобою, Морозенку, Польща, Україна плаче...(до питання дослідження фольклору

польсько-українського пограниччя)» (1998), «Символічний простір "своєї землі" у фольклорі пограниччя» (1999), «Образ поляка та українця у пісенному фольклорі» (2006) та ін.

У колі компаративних зацікавлень польських дослідників XX ст. перебувають й творчі постаті багатьох українських письменників: **Г. Сковороди (**Ф. Неуважний «Сковорода — наш сучасник», 1972; **Т. Шевченка (**М. Якубець «Поезія Тараса Шевченка», 1964; С. Маковський «Гайдамаки» Тараса Шевченка та «Срібний сон Саломеї» Юліуша Словацького»; С. Козак «Шевченкознавчі та порівняльні студії. Статті. Розвідки. Лекції», 2012); **І. Франка (**М. Купльовський «Деякі явища молодопольської літератури в критиці І. Франка», 1973, «Іван Франко в колі польського романтизму. До питання польсько-російсько-українських культурних взаємин», 1976, «Іван Франко про польську літературу», 1979; Г. Паздро «Українська культура і література в публіцистиці І. Франка в польських часописах», 1976, «Іван Франко і варшавська преса», 1976; М. Купльовський «Іван Франко про польську літературу», 1979; Е. Касперський «Проблема діалогу у творчості Івана Франка», 1996; С. Козак «Іван Франко польською мовою», 2007) та ін.; **Лесі Українки** (З. Баранський «Зі спостережень над поетикою Лесі Українки», 1971; М. Качмарчик «Польська рецепція творчості поезії Лесі Українки»,(2010); **Олени Пчілки** (Ф. Неуважний «Олена Пчілка — популяризаторка польської літератури в Україні», 1974); **Б. Лепкого** (М. Сивіцький «Богдан Лепкий серед поляків», 1972, «Краківський амбасадор української культури. Про Богдана Лепкого», 1989); **В. Стефаника** (Я. Вишневська «Василь Стефаник у літературній спільноті Кракова у 1892-1900 роках», 1974, «Василь Стефаник та рух "Молода Польща". З польської славістики», 1978, «Василь Стефаник перед обличчям молодої Польщі», 1986); **В. Винниченка** (Б. Бакула «"Сонячна машина" Володимира Винниченка на тлі західно- та східнослов'янської літературної утопії XX століття»); **Є. Маланюка** (Е. Касперський «Євген Маланюк та емігрантське порубіжжя культур. Українсько-польські паралелі», 1999; Г. Дубик «Польські літературні контакти Євгена Маланюка», 2010, «Євген Маланюк — український письменник концтаборів»,

2018); **М. Рильського** (В. Починайло «Польща в наукових та публіцистичних працях Максима Рильського», 1974, «Максим Рильський і музика Фредерика Шопена», 1974) та ін.; **Л. Костенко** (Б. Бакула «Література, ідентичність та історія: нарис про творчість Ліни Костенко», 2021) та ін.

Серед відзначених праць зауважимо й дослідження, у яких переважний акцент компаративістичних зацікавлень зроблено на українській тематиці польських письменників, зокрема: **Ю. Словацького** (С. Маковський «Українізм молодого Словацького», 2000); **Ц. Норвіда** (Г. Паздро «Норвід в Україні», 1972); **М. Конопніцької** (М. Купльовський «Іван Франко про творчість Марії Конопницької», 1976); **Я. Каспровича** (М. Купльовський «Франко і Каспрович», 1974); **В. Оркана** (М. Сивіцький «Владислав Оркан між українцями», 1970; Е. Вишневська «До питання генетико-типологічних і контактних зв'язків у творчості Василя Стефаника та Владислава Оркана», 1980); **С. Пшибишевського** (Е. Вишневська «Василь Стефаник та Станіслав Пшибишевський», 1974); **С. Вінценза** (О. Веретюк «Україна Станіслава Вінценза», 2002); **Ю. Лободовського** (Я. Савіцька-Мандалян «Скіфська Еллада. Україна в поезії Юзефа Лободовського», 1988, «Золота волинська струна. Про Лободовського в тижневику Wołyń», 1991); Л. Сірик «Лободовський і Україна», 2003); **А. Стасюка** (О. Веретюк «Юрій Андрухович та Анджей Стасюк про ідентичність, сформовану історією», 2011, «Від раю до пекла: Україна в тетралогії Станіслава Вінценза», 2012).

У Львові, починаючи від 1933 й до 1939 рр. функціонував часопис «Сигнали», авторські публікації якого мали виразні польсько-українські літературні зв'язки. У період міжвоєнного двадцятиліття головними осередками польської україністики стали періодичні видання Кракова і Варшави. В Ягелонському університеті функціонувала кафедра україністики, у Варшаві — кафедра української філології та історії України. Окрім того була започаткована діяльність Українського наукового інституту у Варшаві, а також «Польсько-український бюлетень» («Biuletyn polsko-ukraiński»), завдяки яким поєднувались україністи Польщі.

У період міжвоєнного двадцятиліття у Варшаві друкувалися три часописи значною мірою орієнтовані на польсько-український куль-

турний діалог — «Ми» (1933–1939), «Наша культура» (1935–1937), «Рідна мова» (1933–1939).

Порушені подіями Другої світової війни звя'зки польської та української літератур були поновлені після її закінчення. У другій половині XX ст. у польському академічному середовищі було створено низку україознавчих університетських кафедр. 1994 року було створено кафедру україністики в Інституті східнослов'янської філології Ягеллонського університету, яку очолив професор Адам Фаловський. З 1989 р. був розпочатий систематичний друк «Варшавських україознавчих записок», які значну увагу приділяли польсько-українським літературним взаєминам. Його перший том було присвячено тисячоліттю хрещення Київської Русі. Матеріалами наступних випусків були культурно-історичні та літературні події, які стосувалися соціально-політичного життя двох сусідніх народів («Довкола союзу Пілсудського–Петлюри», «Берестейська унія — обумовленості, контексти та історично-культурні наслідки», Польсько-українське культурне прикордоння», «Польсько-українські літературні, культурні й історичні зв'язки у XIX–XX столітті», «Польсько-українські відносини: вчора, сьогодні, завтра», «Стан і перспективи україознавчих досліджень», «Участь поляків в українській літературі, культурі і науці та українців — у літературі, культурі і науці польській», «Україна очима поляків і Польща очима українців», «Іван Франко в контексті літератури, культури, історії і польсько-українських відносин. До 150-річчя з дня народження», «Українська еміграція: історія, культура, постаті, інституції, зв'язки з поляками» та ін.)

У цьому короткому огляді зазначено далеко не всі ракурси і праці польських літературознавців у сфері історико-порівняльних досліджень двох сусідніх літератур. Питаннями польсько-українських літературних зв'язків та творчими особистостями у їхньому колі українських та польських митців присвячено у XX ст. надзвичайно велику кількість наукових розвідок, зміст яких може стати темою окремих майбутніх дисертаційних досліджень.

Питання польсько-української компаративістики постійно перебували й у колі творчих зацікавлень А. Середницького.

Численний творчий спадок вченого вбирає до себе практично усі вищезазначені аспекти польсько-українських порівняльних студій. Панораму літературних й загалом культурно-історичних зв'язків поляків та українців він простежує у якнайширшому хронологічному діапазоні — починаючи від часів художньої словесності середньовіччя і закінчуючи другої половиною XX ст. Слід відзначити особливу прихильність, щирість й безмірну повагу А. Середницького у його аналітичних оглядах літературної історії України та її зв'язків із художньою словесністю Польщі. Водночас, не уникає вчений й окремих гострих і болючих питань, що час від часу виникали у цих взаєминах й стосувалися імагологічної (у її негативному сенсі) оцінки окремими польськими письменниками основ національного менталітету українців, зокрема у творчості Г. Сенкевича («Довкола протиріч Сенкевича»).

Загалом у творчому арсеналі науковця знаходимо величезну кількість загально-оглядових статей, які стосуються різних історичних періодів історичних взаємозв'яків польської й української літератур, а також окремих питань їх проблематики та поетики («Відлуння «Повісті минулих літ» в Польщі», «Польська українка в сучасному і минулому», «Вклад українців у культурний доробок Польщі», «Перша українська школа в польській літературі», «Козаки у польській літературі», «Коліївщина в польській літературі», «Нова інформація про польську українку XIX ст.», «Українка в польській літературі другої половини XIX ст.», «З польської культурної українки міжвоєнного періоду», «Популяризатори української літератури в ПНР», «Українка в польських публікаціях» та ін.).

Чимало розвідок А. Середницького присвячено й окремим творчим постатям тих українських (Г. Сковорода, І. Котляревський, Т. Шевченко, М. Драгоманов, І. Франко, Леся Українка, В. Стефаник, О. Гончар, М. Рильський, П. Тичина, В. Сосюра, В. Симоненко та ін.) та польських (Б. Залеський, М. Чайковський, А. Міцкевич, Ю. Словацький, Ю. Крашевський, Г. Сенкевич, Б. Прус, М. Конопніцька, Е. Ожешко, В. Реймонт, С. Жеромський, С. Виспянський, Є. Гарасимович, Я. Івашкевич та ін.) поетів, прозаїків, драматургів, літера-

турознавців та літературних критиків, які невпинно і послідовно працювали на ниві налагодження, поглиблення і зміцнення творчих взаємостосунків польської та української літератур.

Наукова діяльність вченого не обмежується лише його літературно-художніми зацікавленнями. Значна частина його наукового спадку охоплює також й широкий спектр питань, пов'язаних із розвитком інших мистецьких сфер культурної взаємодії двох братніх народів: музики, живопису, театру, а також й суміжними літературній діяльності сферами — фольклористикою, лінгвістикою, перекладом, історією та ін.

Розглянуті у загальному контексті культурно-історичних взаємин поляків та українців порівняльні студії А. Середницького суттєво розширили і поглибили вже напрацьовані їхні здобутки й окреслили чимало перспективних шляхів для майбутніх теоретичних досліджень у цій сфері.

Висновки. У статті проаналізовано головні етапи історичного розвитку польських порівняльних літературних студій, вагомий внесок у розробку її теоретичних засад відомих літературознавців — Ю. Третяка, Г. Маркевича, Б. Бялокозовича, З. Лібери, Г. Янашек-Іванічкової, Е. Касперського, Б. Бакули та ін. Широка панорама літературних й загалом культурно-історичних зв'язків поляків та українців простежується й у науковому спадку А. Середницького, який охоплює усі без виключення літературні періоди розвитку двох сусідніх країн. Компаративні пошуки вченого стали суттєвим поглибленням раніше напрацьованих польськими літературознавцями компаративних розвідок й одночасно окреслили чимало перспективних шляхів для майбутніх теоретичних досліджень у цій сфері.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бакула, Б. (2002). Кілька міркувань на тему інтегральної компаративістики. *Слово і Час*, 3, 50–58.

2. Бялокозович, В. (1999). З історії української діаспори: Антін Середницький у колі польсько-українських культурних взаємин. *Література. Літературознавство. Життя. Збірник наукових праць і матеріалів*. Івано-Франківськ, 279–287.

3. Касперський, Е. (2006). Про теорію компаративістики. В *Література. Теорія. Методологія* (с. 518–540). Видавничий дім «Києво-Могилянська академія».

4. Колянчук, О. (2011). Сеньйор мистців пера. *Над Бугом і Нарвою*, 1, 32–38.

5. Мельничук, Б. (2008). Середницький Антін (Антон) Тимофійович. *Тернопільський енциклопедичний словник* (Т. 3: П–Я, с. 108). Тернопіль.

6. Піскун, А. (2026). Антін Середницький — популяризатор творчості Тараса Шевченка у Польщі. *Шевченкознавчі студії*, 1 (29), ч. 2, 83–100.

7. Піскун, А. (2024). Козаччина в польській літературі: критична рецепція А. Середницького. *Київські полоністичні студії*, 40, 477–487.

8. Піскун, А. (2026). Образ українства в польському письменстві межі XIX–XX століть у літературно-критичній рецепції Антіна Середницького. *Волинь філологічна*, 41, 165–178.

9. Піскун, А. (2025). Польська україніка в літературно-критичній рецепції Антіна Середницького. *Київські полоністичні студії*, 41, 312–331.

10. Радишевський, Р. (2022). Письменство польсько-українського пограниччя у дослідженнях Антіна Середницького. *Діалог двох культур*. Sulejówek, 1, 89–100.

11. Радишевський, Р. (2023). *Польська літературознавча україністика*. Талком. С. 183–192.

12. Середницький, А. (1999). Українська журналістика в іменах. Львів, 306–307.

13. Середницький, Я. (2016). Наш земляк Антін Середницький. *Діалог*, 7 (12 лют.), 8.

14. Середницький, Я. (2016). Українознавча діяльність Антіна Середницького у Польщі: до 100-річчя від дня народження. *Літературний Тернопіль*, 2, 127–131.

15. Соловей, Е. (2009). Нарис історії польської компаративістики (до 60-х рр. XX століття). В *Національні варіанти літературної компаративістики* (с. 501–516). Стилос.

16. Сухарєва, С. (2026). Слово Антіна Середницького про минувщину: до історії літературної критики українсько-польського пограниччя. *Волинь філологічна: текст і контекст*, 41, 190–200.

17. Уродженець Лановеччини Антін Середницький. (2016). *Голос Лановеччини*, 9 (26 лют.), 5.

18. Харчук, Р. (2015). Середницький Антін (Антон) Тимофійович. *Шевченківська енциклопедія* (Т. 5: Пе–С, с. 726–727). Київ.

19. Яковенко, С. (2009). Польська компаративістика від 1960-х років до сьогодення. В *Національні варіанти літературної компаративістики* (с. 517–548). Стилос.

20. Cieśla-Korytowska, M. (1995). Komparatystyka w Polsce. *Ruch Literacki*, 36(4), 522–540.

21. Markiewicz, H. (1998). Badania porównawcze w literaturoznawstwie polskim. У H. Markiewicz, *Z dziejów polskiej wiedzy o literaturze: Prace wybrane* (Т. 6, S. Balbus, ред., с. 126–142). Kraków.

REFERENCES

1. Bakula B. (2002). Kilka mirkuvan na temu intehralnoi komparatyvistyky. *Slovo i Chas.* No. 3. (p. 50-58). [in Ukrainian]

2. Bialokozovych V. (1999). Z istorii ukrainskoi diaspory: Antin Serednytskyi u koli polsko-ukrainskykh kulturnykh vzaiemyn. *Literatura. Literaturoznavstvo. Zhyttia. Zbirnyk naukovykh prats i materialiv.* Ivano-Frankivsk. (p. 279–287). [in Ukrainian]

3. Kasperskyi E. (2006). Pro teoriiu komparatyvistyky. *Literatura. Teoriia. Metodolohiia.* Kyiv: Vydavnychyi dim "Kyievo-Mohylianska akademiia". (p. 518-540). [in Ukrainian]

4. Kolianchuk O. (2011). Senior mysttsiv pera. *Nad Buhom i Narvoiu.* No. 1. (p. 32-38). [in Ukrainian]

5. Melnychuk B. (2008). Serednytskyi Antin (Anton) Tymofiiovych. *Ternopilskyi entsyklopedychnyi slovnyk*: u 4 t. Tom 3: P – Ya. Ternopil. (p. 108). [in Ukrainian]

6. Piskun A. (2026). Antin Serednytskyi — populiaryzator tvorchosti Tarasa Shevchenka u Polshchi. *Shevchenkoznavchi studii.* Issue 1 (29). Part 2. (p. 83-100). [in Ukrainian]

7. Piskun A. (2024). Kozachchyna v polskii literaturi: krytychna retseptsiia A. Serednytskoho. *Kyivski polonistychni studii*. Vol. 40. (p. 477-487). [in Ukrainian]

8. Piskun A. (2026). Obraz ukrainstva v polskomu pysmenstvi mezhi XIX-XX stolit u literaturno-krytychnii retseptsii Antina Serednytskoho. *Volyn filolohichna.* Issue 41. (p. 165-178). [in Ukrainian]

9. Piskun A. (2025). Polska ukrainika v literaturno-krytychnii retseptsii Antina Serednytskoho. *Kyivski polonistychni studii.* Vol. 41. (p. 312-331). [in Ukrainian]

10. Radyshevskyi R. (2022). Pysmenstvo polsko-ukrainskoho pohranychchia u doslidzhenniakh Antina Serednytskoho. *Dialoh dvokh kultur.* Sulejówek. No. 1. (p. 89-100). [in Ukrainian]

11. Radyshevskyi R. (2023). Polska literaturoznavcha ukrainika. Kyiv: Talkom. (p. 183-192). [in Ukrainian]

12. Serednytskyi Antin. (1999). Ukrainska zhurnalistyka v imenakh. Lviv. (p. 306-307). [in Ukrainian]

13. Serednytskyi Ya. (2016). Nash zemliak Antin Serednytskyi. *Dialoh.* No. 7 (Feb. 12). (p. 8). [in Ukrainian]

14. Serednytskyi Ya. (2016). Ukrainoznavcha diialnist Antina Serednytskoho u Polshchi: do 100-richchia vid dnia narodzhennia. *Literaturnyi Ternopil.* No. 2. (p. 127-131). [in Ukrainian]

15. Solovei E. (2009). Narys istorii polskoi komparatyvistyky (do 60-kh rr. XX stolittia). *Natsionalni varianty literaturnoi komparatyvistyky.* Kyiv: Stylos. (p. 501-516). [in Ukrainian]

16. Sukhareva S. (2026). Slovo Antina Serednytskoho pro mynuvshchynu: do istorii literaturnoi krytyky ukrainsko-polskoho pohranychchia. *Volyn filolohichna: tekst i kontekst.* No. 41. (p. 190-200). [in Ukrainian]

17. Urodzhenets Lanovechchyny Antin Serednytskyi. (2016). *Holos Lanovechchyny.* No. 9 (Feb. 26). (p. 5). [in Ukrainian]

18. Kharchuk R. (2015). Serednytskyi Antin (Anton) Tymofiiovych. *Shevchenkivska entsyklopediia:* v 6 t. Tom 5: Pe – S. Kyiv. (p. 726-727). [in Ukrainian]

19. Yakovenko S. (2009). Polska komparatyvistyka vid 1960-kh rokiv do siohodennia. *Natsionalni varianty literaturnoi komparatyvistyky.* Kyiv: Stylos. (p. 517-548). [in Ukrainian]

20. Cieśla-Korytowska M. (1995). Komparatystyka w Polsce. *Ruch Literacki.* Vol. XXXVI. No. 4. (p. 522-540). [in Polish]

21. Markiewicz H. (1998). Badania porównawcze w literaturoznawstwie polskim. Z dziejów polskiej wiedzy o literaturze / Prace wybrane. Tom VI / Pod red. S. Balbusa. Kraków. (p. 126-142). [in Polish]

Отримано: 01.09.2026
Прорецензовано: 17.09.2026
Схвалено до друку: 29.09.2026